

A close-up, low-angle portrait of Desmond Tutu, an elderly Black man with glasses, looking slightly downwards and to the right. He is wearing a dark suit jacket over a white clerical shirt with a purple collar. The background is dark and out of focus.

DESMOND
TUTU

IN GODS
HAND

Mens zijn in het licht van God

In Gods hand

Desmond Tutu



© 2016 Uitgeverij Kok
Postbus 13288, 3507 LG Utrecht
www.kok.nl

Oorspronkelijk verschenen onder de titel *In God's Hands* bij Bloomsbury Publishing, Londen.
© 2014 Desmond Tutu

Vertaling: Linda Jansen (www.creativitekst.nl)
Omslagontwerp: Garage BNO
Opmaak binnenwerk: Stampwerk, Nijkerk
ISBN: 978 90 435 2584 8
ISBN e-book: 978 90 435 2585 5
NUR: 707

Tenzij anders vermeld, zijn de aanhalingen uit de Bijbel overgenomen uit de Nederlandse Bijbel Vertaling (NBV), uitgegeven door het Nederlands Bijbelgenootschap, Haarlem.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veele-
voudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar
gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch,
door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaan-
de schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No portion of this book may be reproduced, stored in
a retrieval system, or transmitted in any form or by any means – electronic,
mechanical, photocopy, recording or any other – except for brief quotations
in printed reviews, without the prior written permission of the publisher.

HOOFDSTUK 1

De Bijbel is slecht nieuws voor onderdrukkers

Ik wil van wal steken met een oud verhaal dat jullie waarschijnlijk wel kennen. Soms wordt het aangehaald door zwarten in hun beschouwingen over de benarde situatie waarin ze als slachtoffers van onrecht en racisme verkeerden.

‘Lang geleden, toen er voor het eerst zendelingen naar Afrika kwamen, hadden wij het land en hadden zij de Bijbel. Ze zeiden: “Laten we bidden.” Gehoorzaam deden wij onze ogen dicht en aan het eind zeiden zij: “Amen.” Toen we onze ogen opendeden – wel verdraaid! – hadden de blanken het land en wij hadden de Bijbel.’

Dit is niet eerlijk ten opzichte van de zendelingen. Misschien hebben ze soms de weg bereid voor de kolonisedrift van hun landgenoten, maar ik wil de meeste van deze westerse missionarissen vooral veel lof toezwaaien. De meeste zwarten in onze gemeenschap danken hun opleiding aan deze niet te stuiten Europeanen, die uitstekende onderwijsinstellingen als Lovedale, Healdtown en de universiteit van Fort Hare hebben opgericht. Behalve inwoners van Zuid-Afrika zijn hier ook burgers uit andere landen van het Afrikaanse continent opgeleid. Voor hen was dit een unieke kans om te studeren aan een van de weinige universiteiten waar

zwarten werden toegelaten. Nelson Mandela heeft vrijwel zijn volledige opleiding aan een van genoemde instituten genoten.

Zonder de medische centra en ziekenhuizen die de zendingen hadden gebouwd, zouden velen van mijn arme en ongeletterde landgenoten zijn bezweken aan de ziekten die veelvuldig de kop opstaken in hun huizen. Een dergelijke houding zou een kwalijke zaak zijn jegens een aantal van de meest toegewijde en onzelfzuchtige mensen die op deze aardbodem hebben rondgelopen.

Is de razernij die dit verhaal oproept gerechtvaardigd? Is die gerechtvaardigd indien het, zoals het verhaal suggereert, een slechte ruil was geweest: het verlies van je land en alles wat daarbij hoort, en de Bijbel daarvoor in de plaats? Was de razernij gerechtvaardigd geweest als de zendelingen de lichtgelovige zwarten een smerige poets hadden gebakken? Met de grootste nadruk en stelligheid beweer ik van niet. Wij zwarten hadden geen slechte ruil gedaan. De zendingen gaven de zwarten iets wat haaks op onrecht en onderdrukking stond.

Voor ik zal aantonen hoe wars de Bijbel is van onrecht en onderdrukking, wil ik graag een uitstapje maken. Dat uitstapje onderstreept het wonderlijke van de bijbelse uitspraken over ons mensen nog eens extra. Net als de Hebreëen hadden ook de andere volkeren hun eigen mythes en vertellingen uit de periode van hun ontstaansgeschiedenis.

Een van de bekendere is de Babylonische scheppingsmythe *Enuma Elish*, waarin de stormgod Mardoek, na de goddelijke draak Tiamat te hebben verslagen, opperheerser wordt.

Het bijbelverslag onderscheidt zich op twee punten van dat van andere volken, bijvoorbeeld de Babyloniërs. In het Babylonische epos wordt de mens deels geschapen uit het in stukken gescheurde karkas van Tiamat, de verslagen godin van de chaos. Daar heeft de mens in zijn wezen dus al een component van het kwaad meegekregen. Nog veelzeggender is dat de mens wordt geschapen om het zware werk te doen, zodat de goden zelf de handen vrij hebben om plezier te maken. Het is dus geen wonder dat deze menselijke wezens zich slecht gaan gedragen. Door dat ingeschapen zondige element waren ze in zekere zin zo geprogrammeerd dat ze wel het verkeerde pad op moesten gaan.

De bijbelse weergave is majestueus in haar schoonheid. God is één; hoewel zijn naam in de Hebreeuwse geschriften – *Elohim* – een meervoudsvorm is, is de God van de Bijbel transcendent één. Er wordt niet gevochten tussen verschillende goden. Er vindt geen strijd plaats waaruit de schepping voortkomt. Nee; God – de God van de Bijbel – hoeft maar te spreken en op zijn scheppingsbevel komt alles op ordelijke wijze tot bestaan. Het gebruik van de meervoudsvorm was misschien de manier om te proclameren dat alle goddelijke macht bij deze ene God ligt, terwijl daar in religies zoals die van de Babyloniërs vele goden bij kwamen kijken. God hoeft maar te zeggen: ‘Er zij...’ en het is er.

Cruciaal is dat alles wat tot stand komt zijn eigen rangorde heeft: de hemelen, de scheiding van de wateren als basis voor de rest van Gods schepping, enzovoort. De hemellichamen, de zon, de maan en de sterren zijn er niet om te aanbidden of ons angst in te boezemen omdat ze een kwade invloed op het lot van de mens zouden uitoefenen. Zelfs vandaag de dag spreken we nog van ons ‘goede gesternte’, en talloze kranten en magazines bevatten horoscopen en rubrieken die ons vertellen wat de sterren allemaal voorzeggen. Het is verbijsterend hoeveel mensen nog steeds geloven dat deze hemellichamen een positieve dan wel negatieve invloed op ons leven kunnen hebben. In het bijbelse relaas worden ze op hun (juiste) plek gezet. Het zijn geen goden. Ze zijn er om de mensheid te dienen. Om licht te geven, dag of nacht.

Het scheppingsbevel is werkelijk oppermachtig. God hoeft maar te spreken en alles komt op ordelijke wijze tot stand. En Hij bekrachtigt iedere scheppingsdaad met zijn zegel van goedkeuring: ‘En zie, het was goed.’ Deze woorden zijn zo overbekend dat hun cruciale importantie niet meer tot ons doordringt. In de oudheid hebben velen geprobeerd de oorsprong van het goede of het kwade te ontdekken. Daar zijn wij ook nu nog mee bezig. In sommige sagen wordt een afdoend antwoord gevonden, namelijk dat alle materie kwaad was en al het spirituele goed; zowel in zichzelf als uit zichzelf. Deze dualistische visie wordt op de eerste bladzijde van ons Judees-christelijke boek onderuitgehaald. Want in dat geval hadden we onze fysieke lichamen als slecht moe-

ten veroordelen. Sommige mensen deden dat inderdaad. Ze lieten zich ofwel volledig gaan, of ze ontkenden hun fysieke realiteit door strenge vastengewoonten en dergelijke.

Als deze visie de overhand had gekregen zou alle grond onder de menswording zijn weggeslagen. Het is namelijk onmogelijk dat God – die uitsluitend Heilige Geest is – zou overgaan tot een intieme samensmelting met ons fysieke zelf. Dat is namelijk wat volgens ons christelijk geloof gebeurde toen de Zoon van God, de tweede persoon van de Drie-eenheid, een menselijke gedaante aannam en dat niet alleen uiterlijk. Hij nam ook onze aardse natuur aan en legde die niet af toen Hij opstond uit de dood en naar de hemel ging, waar Hij al zijn leden aan de Vader presenteerde. Dat zijn degenen die door de doop onverbreekelijk met Hem zijn verbonden als de leden van zijn lichaam.

Wat in het eerste scheppingsverhaal in de Bijbel wordt meegedeeld heeft dus cruciale relevantie voor ons christelijk geloof en onze houding ten opzichte van Gods fysieke schepping. Na elke scheppingsdaad die op last van een goddelijk bevel tot stand komt, spreekt God de Schepper zijn goddelijke goedkeuring uit: ‘Het was goed.’ En alles geschiedt op een ordelijke wijze.

Op de zesde dag gaat het opeens ingrijpend anders. Tot en met de vijfde dag van de schepping luidde de goddelijke formule: ‘Er moet ... komen’ en het was er. Dan volgde het

zegel van goddelijke goedkeuring: 'En God zag dat het goed was.' Op de zesde dag verandert de formule, als om ons erop te attenderen dat er iets van het allerhoogste belang te gebeuren staat. God zegt niet: 'Er moet ... komen.' Nee, God ontbiedt de hele goddelijke raad en zegt: 'Laten Wij mensen maken die ons evenbeeld zijn.' En zo gebeurde het.

Na deze monumentale daad, waarbij man en vrouw uit niets tot bestaan worden gebracht (*ex nihilo*; slechts door een woord van God. Merk op dat zowel de man als de vrouw op deze manier geschapen worden) luidt ook de formule waarin God zijn goedkeuring uitspreekt anders: Hij 'zag alles wat Hij geschapen had en het was *zeer* goed'.

Alles in de schepping wordt hierin omarmd. Sommige mensen hebben gedacht dat bijvoorbeeld seks niet heilig was, of eten, of muziek, of iets anders waar mensen van genieten. Zij hekelden dit als iets onaanvaardbaars, iets besmets. Maar als er iets mis was met seks, hoe zouden Adam en Eva (die in het eerste scheppingsverhaal niet bij die namen genoemd worden) volgens hen dan gehoor moeten geven aan Gods opdracht om vruchtbaar te zijn en zich te vermenigvuldigen? Toch zeker niet door elkaar alleen diep in de ogen te kijken? Alles wat God geschapen heeft, is goed. Heel goed zelfs, en wij hebben volledige vrijheid om daarvan te genieten.

De zeggenschap over heel de schepping werd in de handen van mensen gelegd. Daarom werden wij geschapen:

om Gods onderkoningen te zijn, Gods plaatsvervangers. We moesten liefhebben en heersen over de rest van de schepping zoals God zou doen. We zijn bedoeld om aandachtige zorg te besteden aan alles wat Hij heeft gemaakt. God wil dat alles tot bloei komt.

Dit legt een enorme verantwoordelijkheid bij ons neer. We moeten de natuurlijke bronnen die God voor ons welzijn ter beschikking heeft gesteld, niet verspillen en vernielen. We moeten met grote zorgvuldigheid ons mandaat uitvoeren als degenen die namens God heerschappij uitoefenen. Dit geeft ons natuurlijk nogal te denken over de manier waarop we met het milieu zijn omgesprongen en omsprongen. Bezorgdheid over de aantasting van de ozonlaag, de uitstoot van broeikasgassen, het wegsmelten van het poolijs, het zijn niet alleen politieke aangelegenheden. Wij christenen, die zeggen de Bijbel als uitgangspunt voor ons geloof te nemen, zouden deze kwesties niet als bijkomstigheden moeten beschouwen of als de stokpaardjes van mensen die door vrijwel iedereen als zonderlingen worden weggezet. Dit zijn kwesties die in ons leven een centrale plaats hebben omdat de Bijbel in ons leven een centrale plaats heeft; althans *zou* moeten hebben.

Smeltwater doet het zeeniveau stijgen. Het is bekend dat veel eilandjes 'onder water' staan, zodat ze niet langer door mensen bewoond kunnen worden. Bomen sterven vanwege het wassende zoute water. Graas mogelijkheden worden steeds

schaarser en verdwijnen, wat tot agressie in de schaaps- en geitenkuddes leidt. God vraagt van ons om samen met Hem mede-scheppers te zijn, om welzijn te stimuleren, geen dood of verderf. Er hebben waarschuwingen geklonken dat het misschien nog maar een kwestie van jaren is tot de veranderingen die we met onze roekeloze uitbuiting van natuurlijke hulpbronnen hebben aangericht, onherstelbaar zijn. We moeten ons ervan bewust zijn dat we Gods ambassadeurs, Gods plaatsvervaarders op deze aarde zijn. Onze hebzucht zet aan tot klakkeloze verspilling van fossiele brandstoffen, wat tot vernietiging van de ozonlaag leidt. Het was Gods bedoeling dat we in het paradijs zouden wonen. Maar we zitten door eigen toedoen in een vrije val naar de hel.

Een paar jaar geleden was ik als waarnemer aanwezig tijdens een bijeenkomst op de Wereldmilieudag in Tromsø, Noorwegen. Voor het spreekgestoelte lag een ijsblok van ongeveer anderhalve meter langzaam weg te smelten. In mijn toespraak haakte ik daarop in. De overige sprekers waren een vrouwelijke bisschop van de Lutherse kerk van IJsland en twee andere jonge vrouwen. Een van hen was afkomstig van de Pacifische eilanden, de andere uit West-Afrika.

De IJslandse bisschop vertelde dat poolberen de verdrinkingdood sterven omdat het ijs te dun is geworden om hen te dragen en ze in waterplassen ter grootte van kleine meren terechtkomen. Ze vertelde over de impact van deze ontwikkeling op de levensstijl van haar landgenoten. Ze konden niet meer gaan skiën omdat ze het risico liepen door het ijs te zakken. Daardoor konden ze niet meer zo gemakkelijk

bij elkaar op bezoek komen. De nu in IJsland woonachtige vrouw uit het Pacifisch gebied vertelde dat op haar eiland de bomen afstierven omdat het zoute zeewater vaak over het eiland stroomde. Ook de vrouw uit West-Afrika deed verslag van de rampspoed in haar geboorteland. De oprukkende woestijnvorming vernietigde de weidegronden met als gevolg dat stammen die voorheen vredig naast elkaar leefden, nu op voet van oorlog met elkaar stonden vanwege de strijd om de snel slinkende hoeveelheid gras.

We zijn inmiddels een paar jaar verder. Er is geen verbetering opgetreden in de omstandigheden die ik zojuist heb geschetst, omdat wij onze verwoestende levensstijl niet radicaal hebben aangepast. We zijn eerder nog vernielzuchtiger geworden. Fossiele brandstoffen, bijvoorbeeld de zogenaamde Indiaanse reserves, worden uitputtend geëxploiteerd. De *First Nations*¹ in Canada roepen de hulp in van bezorgde burgers uit de hele wereld om een stokje te steken voor de aanleg van een enorme pijplijn waarmee olie van Canada naar de VS moet worden getransporteerd.

Verzet tegen dergelijk onverantwoord beleid is niet in de eerste plaats een politieke kwestie. Het is in wezen een religieus, moreel initiatief, dat wordt ingegeven door wat de Bijbel zegt over ons allemaal: dat we beelddraggers van God zijn. We zijn zijn plaatsvervangers; we zijn ambassadeurs van een

1 *First Nations* is een etnische term die verwijst naar de inheemse volkeren in Canada die niet behoren tot de Inuit of Métis.

rechtvaardige en betrokken God, die degenen die Hij naar zijn beeld geschapen heeft een zeer speciale status toekent. Volgens een oude Joodse legende zijn de engelen, de aarts-engelen en alles wat in de schepping bestaat door een aarts-engel in de geëigende orde geplaatst. Dat deed hij door langs de mens te lopen en te verkondigen: ‘Maak ruimte voor het beeld van God.’ Zo bijzonder zijn we.

Dan zullen we nu de rode draad van dit hoofdstuk weer oppakken.



Het laatste wat je aan mensen moet geven die je wilt onderwerpen en die je wilt onderdrukken, is de Bijbel. Die is revolutionairder en feller gekant tegen onrecht en onderdrukking dan enig politiek manifest of politieke ideologie. Hoezo dat? Zoals we al hebben vastgesteld zegt de Bijbel dat iedereen – niemand uitgezonderd – is geschapen naar Gods beeld (het *Imago Dei*). Of je nu arm bent of rijk, blank of zwart, geletterd of analfabeet, vrouw of man – iedereen is uitbundig en wonderlijk geschapen naar Gods beeld.

Onze waarde is intrinsiek, is inherent aan ons mens-zijn. Onze waarde is onvervreemdbaar ingebakken in het pakket. Iedere vorm van discriminatie is gebaseerd op een of ander uiterlijk kenmerk: ras, geslacht, seksuele geaardheid, welstand. Al deze eigenschappen zijn extrinsiek. Hoe bont de schakeringen ook zijn, ze veranderen niets aan het ‘mens-schap’.

In de Bijbel wordt stelselmatig en nadrukkelijk gesteld dat er één feit is op grond waarvan we worden bekleed met een diepe, oneindige waardigheid, namelijk dat we zijn geschapen naar Gods beeld. Onze waarde ligt besloten in ons mens-zijn. Deze waarde is universeel en onverbrekkelijk verbonden met ieder individu dat op aarde leeft, zonder aanzien des persoons.

In de oudheid kon een heerser ook al niet overal tegelijk zijn en daarom werd op verschillende locaties van zijn rijk een afbeelding geplaatst, die aanbeden diende te worden als was het de monarch in eigen persoon. Zijn onderdanen moesten voor dat standbeeld buigen en het hulde brengen zoals ze zouden doen als ze bij hem op audiëntie kwamen. De uitspraak in de Bijbel dat we zijn gemaakt naar het beeld van God heeft dus een opmerkelijk en uiterst grensverleggend karakter. Veel onrecht in deze wereld komt voort uit het feit dat mensen worden gediscrimineerd op grond van een uiterlijk, feitelijk biologisch kenmerk. Dat was het geval bij de Duitse Holocaust, toen zes miljoen Joden en vijf miljoen anderen, onder wie homoseksuelen, werden uitgeroeid door de zelfverklaarde 'superieure' Ariërs. In Afrika werd de zwarte bevolking onderworpen aan het weerzinwekkende apartheidssysteem. Wij zwarten waren menselijk, oké, maar we waren niet zo volwaardig mens als onze blanke landgenoten. De aanplakbiljetten die onbeschaamd verkondigden: 'Verboden voor zwarten en honden' waren uiterst veelzeggend. De leden van de heersende klasse be-

handelden de honden die ze als huisdier hielden vaak veel beter dan de zwarten die zij ontmoetten.

Als wij echt geloofden wat wij beweren – dat ieder mens, niemand uitgezonderd, is geschapen naar het beeld van God en dus een beelddrager van Hem is – dan zou iedere onheuse bejegening van welk ander mens ook ons met afschuw vervullen. Niet alleen omdat het domweg onrechtvaardig, maar ook omdat het schokkend godslasterlijk is. Alsof we God in het gezicht spugen. Dit hebben de zendingen ons gebracht: dit boek, dat van zo'n radicaal en revolutionair gehalte is dat geen enkel politiek manifest er in de verste verte maar aan kan tippen.

Paulus houdt de Korintiërs voor dat ze allemaal een tempel zijn van de Heilige Geest (1 Kor. 6:19). In de anglo-katholieke traditie wordt er bij het passeren van het heilig sacrament even eerbiedig geknield. Er staat altijd een wit of rood lampje te branden voor het sanctuarium om de voorbijgangers op de aanwezigheid van het heilig sacrament te attenderen. Als wij waarachtig geloofden dat wij stuk voor stuk een beelddrager van God en een tempel van de Heilige Geest zijn, zouden wij elkaar niet slechts met een handdruk begroeten maar met een diepe buiging, zoals de boeddhisten doen. Of we zouden even bij elkaar neerknielen en zeggen: 'De God in mij groet de God in jou.'

Jij en ik kunnen geen onverschillige houding aan de dag leggen ten opzichte van het onrecht dat zo vele van onze

broeders en zusters, kinderen van dezelfde God en Vader, ondergaan. Die anderen, die God in zich meedragen, zijn niet minder naar Gods beeld geschapen dan wij. We hebben geen keuze. Wij, die geloven dat we zijn geschapen naar Gods beeld en dat we God in ons dragen, kunnen niet zwijgen of ongeïnteresseerd blijven als andere mensen worden behandeld alsof ze van een minderwaardig soort zijn. Onrecht vraagt om verzet. We hebben geen keuze. Houd de Bijbel weg van situaties waarin onrecht en verdrukking hoogtij viert, want wie hem juist interpreteert, herkent altijd de stellingneming tegen onrecht en verdrukking.

Zoals we al zagen is discriminatie in bijna alle gevallen gebaseerd op een of andere biologische factor, op een uiterlijk kenmerk: geslacht, ras, seksuele geaardheid, een fysieke of verstandelijke handicap. Wij zeggen ook niet dat onze dochter die een paar centimeter korter is dan haar zusje minder waardevol of kostbaar is. We zien onmiddellijk in hoe volslagen belachelijk het is om hen te beoordelen op basis van een dergelijk uiterlijk detail. Ouders van kinderen met bijvoorbeeld het downsyndroom schenken vaak zelfs nog meer liefde en zorg aan het kind met een mentale handicap dan aan hun ‘normale’ kinderen.

Vrouwen beginnen eindelijk hun plek in te nemen nadat ze al veel te lang zijn gediscrimineerd wegens hun sekse, die – net als alle overige uiterlijke kenmerken – geen eigen keuze is, maar een geschenk van God. We zijn schuldig

aan schrijnend onrecht jegens vrouwen enkel en alleen op grond van hun geslacht. Ze zijn veel te lang als een minderwaardig soort beschouwd, verantwoordelijk – volgens een of andere simpele exegese – voor de val van de ‘mens’. Het was immers Eva die als eerste bezweek voor de verzoeken van de slang? Ik vraag me af of de aanhangers van deze visie beseften dat ze hiermee beweerden dat de vrouw zo invloedrijk was dat ze haar ‘superieure’ metgezel kon overhalen haar voorbeeld te volgen. Een superieur schepsel zou haar vleierij toch onmiddellijk hebben verworpen met de minachting die dit verdiende!

De moderne aanhangers van dit vrouwonvriendelijke dogma roeren zich wellicht wat minder schaamteloos en gooien het liever op de kwestie van het leiderschap. Vrouwen hebben getoond dat ze uitstekende premiers, presidenten en CEO's kunnen zijn. Toen in de Anglicaanse Kerk van Zuid-Afrika werd besloten om vrouwen in het priesterambt toe te laten, ontdekten we hoezeer we ons tot die tijd tekort hadden gedaan. We concludeerden dat, als iemand geschikt was om tot priester gewijd te worden, er geen theologische gronden bestonden om geschikte kandidaten (m/v) uit het bisschopsambt te weren. Vorig jaar zijn er in onze kerk twee vrouwelijke bisschoppen benoemd, de eersten van deze sekse op ons continent. Ik ben verheugd dat onze Moederkerk, de Anglicaanse Kerk van Engeland, met overweldigende meerderheid voor vrouwen in het bisschoppelijk ambt heeft gestemd. Ik vermoed dat men zich na de inwijding van de

eerste vrouwelijke priesters ook daar zal afvragen: ‘Waarom hebben wij onszelf zolang de verrijking onthouden die vrouwen in het ambt voor onze bediening betekent?’

Ja, de Bijbel is nietsontziend in zijn aanklacht tegen onrecht. Ik bid dat de regeringen in Afrika, en onze Kerk in andere Afrikaanse landen, een einde zullen maken aan het gruwelijke onrecht dat door de recente homoangst is ontketend. Het is niet alleen onrechtvaardig, maar absoluut onchristelijk om mensen in het nauw te drijven om iets waar ze niets aan kunnen doen. We kiezen geen van allen voor ons ras, ons geslacht, onze seksuele geaardheid. Het zijn secundaire eigenschappen bij wie wij zijn: adembenemende wezens, geschapen naar het beeld van onze Schepper, bekleed met een ingebakken waarde die niemand kan vernietigen. Stel je eens voor hoe onze wereld eruit zou zien als we elkaar zouden beschouwen als beelddraggers van God met een onmetelijke waarde! Hoe zouden we een mede beelddrager van God kunnen mishandelen, bombarderen of martelen?

Jij en ik zijn Gods onderkoningen, Gods plaatsvervangers. Het is bijna onmogelijk om te bevatten. Wat zou er in onze wereld gebeuren als onze handel en wandel in overeenstemming was met deze markante verklaring?

De akelige buurman die harde muziek maakt en het jou en je vrouw bijna onmogelijk maakt fatsoenlijk een gesprek te voeren of een hele nacht te slapen – ja, inderdaad, ook hij is een beelddrager van God. Hij is een plaatsvervanger van

God, of hij het nu beseft of niet. Doe je morgenochtend nog net zo stekelig tegen hem?

En de irritante vent die als een slak over de linker rijbaan van de snelweg kruipt en al het verkeer ophoudt? Als we oog zouden hebben voor zijn ware aard als beelddrager van God, zouden we dan blijven reageren op manieren die niets aan duidelijkheid te wensen overlaten? We hadden natuurlijk liever dat God wat minder traag en irritant zou doen; maar zou onze reactie niet wat gematigder, wat begripvoller uitvallen ('Misschien heeft 'ie vannacht slecht geslapen') als het goddelijke in hem wat zichtbaarder zou zijn?

De materie, de fysieke wereld, neemt in het christendom een prominente positie in. Als gevolg daarvan zijn onze heiligste ceremonies gestoeld op tastbare, materiële dingen als kanalen van de meest sublieme geestelijke geschenken van God. In dit verband heeft aartsbisschop William Temple gezegd: 'Van alle grote religies is het christendom de meest materialistische.' In het christendom gebruiken we water, olie, brood en wijn als middelen om Gods geestelijke gaven te distribueren. Onze heilige God schrok er niet voor terug om pure goddelijkheid te integreren met platvloerse, fysieke, materiële dingen.

Onze God werd een echt mens, niet half nep of half spook. Onze God werd op dezelfde wijze geboren als wij, uit een vrouw die werd bevrucht, zwanger raakte en weeën had als

iedere andere aardse moeder. Ze beviel van een echte menselijke baby, die hilde en spuugde als alle andere baby's. Hij nam voor de volle honderd procent onze menselijkheid aan, met alle kracht en zwakte van dien. Hij werd verzocht; niet eenmaal, maar gedurende heel zijn leven op aarde. Alleen zo kon Hij onze Redder worden.

Om het met de woorden in de brief aan de Hebreëen te stellen: Hij is 'net als wij, in elk opzicht op de proef gesteld, met dit verschil dat Hij niet vervallen is tot zonde' (Hebr. 4:15). Er is in onze menselijke natuur geen enkel element dat Hij niet aan den lijve heeft gekend. Om met de bisschoppen en theologen van de Kerk te spreken: 'Wat Hij niet op zich heeft genomen, heeft Hij niet verlost.'

Dit is de reden waarom politiek, economie, mensenrechten, huisvestings- en drinkwaterkwesties een ieder aangaan die zich christen noemt. Wij zijn wezens van vlees en bloed. We zijn niet verlost door een engel (uitsluitend geest). Nee, wij zijn verlost door een God (uitsluitend Geest) die een mens geworden is (een versmelting van geest en materie, lichaam en ziel), die eten gaf aan de hongerigen, de ogen opende van de blinden en de oren van de doven, die de zieken genas, de melaatsen rein maakte en zonden vergaf. En die doden weer tot leven wekte.

Voor Hem waren al deze dingen tekenen van het koninkrijk van zijn Vader. In één van zijn gelijkenissen verklaarde

Hij dat niet de vraag of we veel hadden gebeden of naar de kerk waren gegaan (zonder van de waarde hiervan af te doen indien ze tot goede werken leidden, hoe eenvoudig ook) bepalend was of we een ticket voor de hemel of voor de hel krijgen. Maar of wij dat alles wel of niet voor de onaanzienlijken hebben gedaan.

En ‘dat alles’ waren alledaagse dingen. Materiële, simpele dingen. Als je iemand die dorst had een glas water bracht of iemand die honger had te eten gaf, was dat aan Hem gedaan. Niet zo vreemd dat Ireneus gevat opmerkte: ‘De glorie van God is een levende mens.’

Discussievragen

‘Jij en ik zijn Gods onderkoningen, Gods plaatsvervangers. Het is bijna onmogelijk om te bevatten.’

In de oudheid was de tempel in Jeruzalem de enige zonder beeld in het heiligste gedeelte. Waarom was dat, denken jullie? Hoe anders zou onze wereld kunnen zijn als we onze medemensen herkenden als beeld dragers van God? Kunnen we God ook zien in ongelovigen of aanhangers van andere godsdiensten?

‘Van alle grote religies is het christendom de meest materialistische.’

Wat zou aartsbisschop William Temple hiermee bedoeld hebben? Wat heeft dit voor consequenties voor de relatie tussen religie en politiek?

God heeft geopenbaard dat God liefde *is*,
dat God liefde *was*
en dat God liefde *zal zijn*; voor eeuwig.

We zijn veilig in de handen van God, omdat we in zijn handpalm gegraveerd zijn. Desmond Tutu is ervan overtuigd dat de mens geschapen is naar Gods beeld en daarom uniek en waardevol is. Mensen zijn de dragers van het beeld van God, een heiligdom van de goddelijke drie-eenheid. Deze visie op de mens is Tutu's motivatie om te streven naar gerechtigheid. In *In Gods hand* keert Tutu terug naar de kern van zijn leven: de liefde van God voor deze wereld.

Desmond Tutu ontving in 1984 voor zijn inspanningen in de strijd tegen de apartheid de Nobelprijs voor de Vrede. Hij was voorzitter van de Waarheids- en Verzoeningscommissie, die na de val van het apartheidsregime ernaar streefde de verschillende bevolkingsgroepen in vrede met elkaar te laten leven. Van 2007 tot 2013 bekleedde Tutu het voorzitterschap van The Elders, een groep van leiders die samenwerken voor vrede en mensenrechten wereldwijd.

'Dit boek is eigenzinnig, veeleisend en opzienbarend. Want het bepaalt ons bij de roeping van Christus. Omkijken is er niet meer bij.' – *Justin Cantuar, aartsbisschop van Canterbury*

NUR 707
ISBN 978 90 435 2584 8



9 789043 525848

www.kok.nl

uitgeverij

K O K